

Засновники журналу:
Подільський державний
аграрно-технічний університет
ПВНЗ «Хмельницький економічний
університет»
ПП «Інститут економіки, технологій
і підприємництва»,
Тернопільська державна
сільськогосподарська дослідна
станція Інституту кормів та
сільського господарства Поділля
НААН

Головний редактор:
Стельмашук А.М.,
д.е.н., професор

Заступник головного редактора:
Волощук К.Б.,
д.е.н., професор

Відповідальний секретар:
Печенюк А.В., к.е.н., доцент

Редакційна рада:
Іванишин В.В., д.е.н., проф.
Кулик С.М.
Смоленюк Р.П., к.е.н., доцент
Стельмашук А.М., д.е.н., проф.

Редакційна колегія:
Варченко О.М., д.е.н., проф.
Губені Ю.Е., д.е.н., проф.
Дем'яненко М.Я., д.е.н., проф., акад. НААН
Зінчук Т.О., д.е.н., проф.
Іванишин В.В., д.е.н., проф.
Лотоцький І.І., д.е.н., проф.
Лучик С.Д., д.е.н., проф.
Мазур Н.А., д.е.н., проф.
Малік М.Й., д.е.н., проф., акад. НААН
Місюк М.В., д.е.н., проф.
Пуцентейло П.Р., д.е.н., проф.
Рудик В.К., д.е.н., доцент
Саблук П.Т., д.е.н., проф., акад. НААН
Ульянченко О.В., д.е.н., проф., чл.-кор.
НААН
Чикуркова А.Д., д.е.н., проф.

Зарубіжні вчені

Павлов К.В., д.е.н., проф. (Росія)
Пармакли Д.М., д.е.н., проф. (Молдова)
Усенко Л.М., д.е.н., проф. (Росія)
Шмарловська Г.О., д.е.н., проф. (Білорусь)
Горнович Мірослав, хаб. д.е.н., проф.
(Польща)
Марк-Бельська Рената, хаб. д.е.н.,
(Польща)

Наукові редактори:

Загнітко Л.А., к.е.н., доцент
Корженівська Н.Л., к.е.н., доцент
Пастух Ю.А., к.е.н., доцент
Петрушенко О.О., к.філ.н.
Сава А.П., к.е.н., с.н.с.
Сидорук Б.О., к.е.н., с.н.с.

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

5-6'2017(69)

Зміст

Транскордонна конвергенція між Україною та ЄС

Іванишин В.В., Стельмашук А.М. ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ДО
УНІВЕРСИТЕТУ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ТИПУ..... 5

Луцишин З.О., Южаніна Н.П. ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА
ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІСКАЛЬНОГО СОЮЗУ ЄС ЗА УМОВ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ..... 19

Економіка та інноваційний розвиток національного господарства

Мороз О.В., Карачина Н.П., Мороз І.О. ДО ПИТАННЯ
ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНУ «ПРОЛЕТАРІАТ» ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ
СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ..... 30

Брич В.Я., Снігур Х.А. ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ЛЮДСЬКОГО
РОЗВИТКУ..... 37

Письменний В.В. СИСТЕМА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ
УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ..... 41

Остапенко Т.Г. УМОВИ ПЕРЕХОДУ ВИСОКО- ТА НАНО-
ТЕХНОЛОГІЧНИХ ГАЛУЗЕЙ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ
УКРАЇНИ ДО РОЗВИТКУ ШОСТОГО ТА СЬОМОГО УКЛАДІВ..... 46

Леховіцер В.О. ДІАГНОСТИКА ВПЛИВУ ПРОЦЕСІВ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА РОЗВИТОК МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ
УКРАЇНИ..... 53

Економіка та конкурентоспроможність підприємств

Швиданенко Г.О., Бойко Т.Л. РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОСТІ..... 59

Сарай Н.І. РОЛЬ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 64

Куц Л.Л. СТРАТЕГІЧНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ
НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА З МЕТОЮ
ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ..... 69

Бояринова К.О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ
МАШИНОБУДУВАННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
СИСТЕМ..... 77

Чернушкіна О.О., Царук В.Ю. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД
НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ..... 85

Костецька Н.І. ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА..... 91

Завербний А.С. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ
СТРАТЕГІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНИХ
ПІДПРИЄМСТВ..... 96

Волощук Ю.О. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НЕОІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ
РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ..... 102

Савка М.В. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФЕРМЕРСЬКИХ
ГОСПОДАРСТВ..... 107

Баранюк Х.О. МЕТОДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ: ДОСЛІДЖЕННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ..... 113

<p>Редактор: Довгань О.М.</p> <p>Рекомендовано до друку Вченою Радою Подільського державного аграрно-технічного університету, протокол № 11 від 29.06.2017 р.</p> <p>Виходить щомісячно</p> <p>Реєстраційне посвідчення Серія КВ № 11715-586Р від 08.08.2006 р.</p> <p>Перереєстровано: Реєстраційне посвідчення Серія КВ № 19945-9745ПР від 28.05.2013 р.</p> <p><i>Затверджено: Постановою Президії ВАК України від 14 червня 2007 р. №1-05/6 як наукове фахове видання України (економічні науки)</i></p> <p><i>Постановою Президії ВАК України від 10 березня 2010 р. № 1-05/2 як наукове фахове видання України (економічні науки)</i></p> <p><i>Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 № 747 як наукове фахове видання України (економічні науки)</i></p> <p>ISSN 2309-1533 ISSN 2310-4864 (ел. вар.)</p> <p>Журнал «Інноваційна економіка» в наукометричних базах: РИНЦ – http://elibrary.ru/title_about.asp?id=50859 INDEX COPERNICUS – http://journals.indexcopernicus.com/+p12420,3.html</p> <p>Підписано друку 30.06.2017 р.</p> <p>Формат 70x108/16 Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк арк. 22,3</p> <p>Тираж 300 прим.</p> <p>Віддруковано з готових діапозитивів в СМП «ТАЙП» вул. Чернівецька, 44 б, м. Тернопіль, 46000</p> <p>Автори статей несуть відповідальність за достовірність наведеної інформації (точність наведених у статті даних, цитат, статистичних матеріалів тощо) та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб. Висловлені авторами думки можуть не співпадати з точкою зору редакції. Передрук дозволяється лише зі згоди автора.</p>	<p>Бойчук А.Б. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЮ ГОТОВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ДО ПІДГОТОВКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ.....</p>	119
	<p>Економіка природокористування та екологізація навколишнього середовища</p> <p>Гевко Р.Б., Дзядикевич Ю.В., Брошак І.С., Любезна І.В. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В АПК УКРАЇНИ.....</p>	126
	<p>Савчук В.А. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....</p>	132
	<p>Демографія, зайнятість населення і соціально – економічна політика</p> <p>Сороківська О.А., Мосій О.Б., Кужда Т.І. ВІДКРИТТЯ ВЛАСНОЇ СПРАВИ ЯК ШЛЯХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ АТО.....</p>	139
	<p>Ільчук В.В. ПРОБЛЕМИ В СФЕРІ ФОРМУВАННЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ І ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЇХ АНАЛІЗУ.....</p>	145
	<p>Маркетинг і ринкові відносини</p> <p>Свиноус І.В., Гаврик О.Ю., Хомяк Н.В. БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПЛАНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПТАХІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ.....</p>	150
	<p>Дячун О.Д., Мигаль О.Ф. СУТНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ ПРОДАЖУ, ЙОГО ПРИНЦИПИ, ВИДИ ТА ЕТАПНІСТЬ.....</p>	155
	<p>Матвійчук Н.П. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ПРОМИСЛОВОЇ ПЕРЕРОБКИ ПЛОДОВО-ЯГІДНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....</p>	161
	<p>Фінансово-кредитна і грошова політика</p> <p>Білоусова О.С. РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ</p>	170
	<p>Статистика, облік, аналіз та аудит</p> <p>Лазаришин А.В., Грицюк П.М. МОЖЛИВОСТІ МЕТОДИКИ РЕЛЕВАНТНОГО АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ОЦІНЮВАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ.....</p>	175
	<p>Жукевич С.М., Карпишин Н.І. АНАЛІЗ Й ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....</p>	180
	<p>Гуменюк О.О. АНАЛІЗ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ</p>	185
	<p>Пирогов Д.А. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У РОЗРІЗІ КЛАСТЕРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....</p>	190
	<p>Інформаційні технології та економічна безпека</p> <p>Гранатуров В.М., Кораблінова І.А. ІНФОРМАЦІЙНИЙ РИЗИК ПІДПРИЄМСТВА: ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ QUI PRO QUO У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ.....</p>	199
	<p>Григорків М.В. МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ ДВОСЕКТОРНОЇ ЕКОНОМІКИ З ПЕРВИННОЮ ТА ВТОРИННОЮ УТИЛІЗАЦІЄЮ ЗАБРУДНЕННЯ.....</p>	206
	<p>Бурлаков О.С., Мушеник І.М. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....</p>	212
<p>РЕФЕРАТИ.....</p>	218	
<p>АВТОРИ НОМЕРА.....</p>	261	
<p>ВІТАННЯ З ЮВІЛЕЄМ.....</p>	267	

Founders of the journal:
 Podolskyi State Agrarian and Technical University
 Private Institution of Higher Education “Khmelnyskyi economical University”
 Private enterprise “Institute of Economics, Technologies and Entrepreneurship”
 Ternopil State Agricultural Experimental Station of the Institute of Feeds Research and Agriculture of Podillia of NAAS

Chief editor:
 Stelmashchuk A.M.,
 Dr.econ.sc., prof.

Deputy chief editor:
 Voloschuk K.B.,
 Dr.econ.sc., prof.

Executive Secretary:
 Pecheniuk A.V.,
 Candidate of Economic Sciences, associate professor

Editorial Council
 Ivanyshyn V.V., Dr.econ.sc., prof.
 Kulyk S.M.
 Smoloniuk R.P., Cand.econ.sc., assoc. prof.
 Stelmashchuk A.M., Dr.econ.sc., prof.

Editorial Board:
 Varchenko O.M., Dr.econ.sc., prof.
 Hubeni Yu.E., Dr.econ.sc., prof.
 Demianenko M.Y., Dr.econ.sc., prof., acad. of NAAS
 Zinchuk T.O., Dr.econ.sc., prof.
 Ivanyshyn V.V., Dr.econ.sc., prof.
 Lototskyi I.I., Dr.econ.sc., prof.
 Luchyk S.D., Dr.econ.sc., prof.
 Mazur N.A., Dr.econ.sc., prof.
 Malik M.Y., Dr.econ.sc., prof., acad. of NAAS
 Misiuk M.V., Dr.econ.sc., prof.
 Putsenteilo P.R., Dr.econ.sc., assoc. prof.
 Rudyk V.K., Dr.econ.sc., assoc. prof.
 Sabluk P.T., Dr.econ.sc., prof., acad. of NAAS
 Ulianchenko O.V., Dr.econ.sc., prof., corresponding member of NAAS
 Chyurkova A.D., Dr.econ.sc.

Foreign scientists:
 Pavlov K.V., Dr. econ.sc., prof. (Russia)
 Parmakli D.M., Dr. econ.sc., prof. (Moldova)
 Usenko L.M., Dr. econ.sc., prof. (Russia)
 Shmarlovska G.O., Dr.econ.sc., prof. (Belarus)
 Gornowicz Mirosław, Dr. hab., prof. UWM (Poland)
 Marks-Bielska Renata, Dr. habil (Poland)

Scientific editors:
 Zahnitko L.A., Cand. Sc. (Econ.), Assoc. Prof.
 Korzhenivska N.L., Cand. Sc. (Econ.), Assoc. Prof.
 Pastukh Yu.A., Cand. Sc. (Econ.), Assoc. Prof.
 Petruschenko O.O., Cand. Sci. (Philological) Assoc. Prof.
 Sava A.P., Cand. Sc. (Econ.), senior research fellow
 Sydoruk B.O., Cand. Sc. (Econ.), senior research fellow

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and Production journal

5-6'2017 (69)

Contents

<u>Cross-border convergence between Ukraine and the EU</u>	
Ivanyshyn V.V., Stelmashchuk A.M. INNOVATIVE WAY TO THE UNIVERSITY OF RESEARCH TYPE	5
Lutsyshyn Z.O., Yuzhanina N.P. PROBLEMS OF FORMATION AND FUNCTIONING OF THE EU FISCAL UNION IN CONDITIONS OF SOCIAL AND ECONOMIC STRATIFICATION.....	19
<u>Economy and innovative development of the national economy</u>	
Moroz O.V., Karachyna N.P., Moroz I.O. THE QUESTION OF USING THE TERM “PROLETARIAT” IN THE STUDY OF CONTEMPORARY UKRAINIAN SOCIETY.....	30
Brych V.Ya., Snihur Kh.A. INNOVATIONS IN THE SYSTEM OF HUMAN DEVELOPMENT.....	37
Pysmennyi V.V. LOCAL TAX SYSTEM OF UKRAINE: THE CURRENT STATE AND WAYS OF REFORMING.....	41
Ostapenko T.H. CONDITIONS OF TRANSFERENCE OF HIGH AND NANO-TECHNOLOGIC BRANCHES OF UKRAINIAN ECONOMIC COMPLEX TO THE DEVELOPMENT OF SIXTH AND SEVENTH STRUCTURE.....	46
Lehovitser V.O. DIAGNOSTICS OF INFLUENCE OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES ON DEVELOPMENT OF MACHINE-BUILDING INDUSTRY IN UKRAINE.....	53
<u>Economy and competitiveness of the enterprises</u>	
Shvydanenko G.O., Boyko T.L. DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF INNOVATIVENESS.....	59
Sarai N.I. ROLE OF COMMODITY POLICY IN ENSURING THE COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE.....	64
Kuts L.L. STRATEGICALLY ORIENTED MANAGEMENT OF INTANGIBLE ASSETS OF THE ENTERPRISE IN ORDER TO INCREASE ITS COMPETITIVENESS.....	69
Boiarynova K.O. CONCEPTUAL DIRECTIONS OF ENSURING THE DEVELOPMENT OF INNOVATION-ORIENTED MACHINEBUILDING ENTERPRISES AS FUNCTIONAL ECONOMIC SYSTEMS.....	77
Chernushkina O.O., Tsaruk V.Yu. FOREIGN EXPERIENCE OF LABOR LAW AND THE POSSIBILITY OF ITS APPLICATION ON ENTERPRISES OF UKRAINE.....	85
Kostetska N.I. FEATURES OF THE MECHANISM OF STRATEGIC COST MANAGEMENT OF AN ENTERPRISE.....	91
Zaverbny A.S. FACTORS OF INFLUENCE ON FORMING ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY OF ENERGY ENTERPRISES.....	96
Voloshchuk Yu.O. THE MAIN AREAS OF NEO-INDUSTRIALIZATION FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES.....	102
Savka M.V. THEORETICAL BASES OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF FARMING ECONOMIES.....	107
Baraniuk Kh.O. METHODS OF ESTIMATION OF COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES: RESEARCH AND IMPROVEMENT.....	113
Boychuk A.B. METHODOLOGICAL ASPECTS OF DEFINING THE DEGREE OF ENTERPRISE'S READINESS FOR PREPARATION AND IMPLEMENTATION OF THE INNOVATION PROGRAM.....	119

<p>Editor: Dovhan O.M.</p> <p>Recommended for publication by the Scientific Council of Podolskyi State Agrarian and Technical University, protocol № 11 from 29.06.2017</p> <p>Periodicity - once a month</p> <p>Licence of government registration of printed mass media KB № 11715-586P from 08.08.2006</p> <p>Re-registered: Licence of government registration of printed mass media KB № 19945-9745IIP from 28.05.2013</p> <p>Approved: as a scientific professional editions of Ukraine (Resolution of the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine: № 1-05/6; issued 14.06.2007)</p> <p>as a scientific professional editions of Ukraine (Resolution of the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine: № 1-05/2; issued 10.03.2010)</p> <p>by the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine from 13.07.2015, No 747 as scientific professional editions of Ukraine (economic sciences)</p> <p>ISSN 2309-1533 (Print) ISSN 2310-4864 (Online)</p> <p>The journal “Innovative economy” is included in the international scientometric databases: RYNTS – http://elibrary.ru/title_about.asp?id=50859 INDEX COPERNICUS – http://journals.indexcopernicus.com/+,p12420,3.html</p> <p>Signed for printing 30.06.2017</p> <p>Format 70x108/16. Offset paper. Printing is offset. Con. print pages 22,3</p> <p>Circulation is 300 copies.</p> <p>It has been printed from ready slides in SMP «TYPE» str. Chernivetska, 44, Ternopil, 46000</p> <p>The authors of the articles are responsible for the authenticity of the information (the accuracy of the presented information in the article, quotations, statistical materials, etc.) and for violation of intellectual property rights of others. Opinions expressed by the authors may not reflect the views of the editors. Reprinting is permitted only with the consent of the author.</p>	<p><u>Environmental economics and ecologization of the environment</u></p> <p>Hevko R.B., Dziadykevych Yu.V., Broshchak I.S., Liubezna I.V. DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT OF LAND USE IN THE AIC OF UKRAINE..... 126</p>
	<p>Savchuk V.A. STRATEGIC ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF ORGANIC AGRICULTURAL FOOD PRODUCTION IN UKRAINE... 132</p>
	<p><u>Demography, population employment and social - economic policy</u></p> <p>Sorokivska O.A., Mosiy O.B., Kuzhda T.I. OPENING OF OWN BUSINESS AS A WAY FOR SOCIAL AND ECONOMIC ADAPTATION OF ATO VETERANS..... 139</p>
	<p>Ilichuk V.V. PROBLEMS IN THE SPHERE OF FORMATION AND REGULATION OF INCOME OF THE RURAL PEOPLE AND THE MAIN METHODOLOGICAL APPROACHES TO THEIR ANALYSIS..... 145</p>
	<p><u>Marketing and market relations</u></p> <p>Svynous I.V., Havryk O.Yu., Khomiak N.V. BUDGETING AS A COMPONENT OF PLANNING THE ECONOMIC ACTIVITY OF POULTRY ENTERPRISES 150</p>
	<p>Diachun O.D., Myhal O.F. THE ESSENCE OF SALES PLANNING, ITS PRINCIPLES, TYPES AND STAGE..... 155</p>
	<p>Matviichuk N.P. ORGANIZATIONAL INNOVATIONS IN THE INDUSTRIAL PROCESSING OF FRUITS AND BERRIES PRODUCTS..... 161</p>
	<p><u>Financial–credit and monetary policy</u></p> <p>Bilousova O.S. REFORMING MECHANISMS OF FINANCIAL MANAGEMENT AT PUBLIC ENTERPRISES 170</p>
	<p><u>Statistics, accounting, analysis and audit</u></p> <p>Lazarishin A.V., Hrytsiuk P.M. THE POSSIBILITIES OF THE METHOD OF THE RELEVANT ANALYSIS OF LIQUIDITY IN THE IMPLEMENTATION OF ITS EVALUATION-DIAGNOSTIC FUNCTION. 175</p>
	<p>Zhukevych S.M., Karpysyn N.I. ANALYSIS AND ESTIMATION OF FINANCIAL RISKS IN THE BUSINESS MANAGEMENT SYSTEM 180</p>
	<p>Humeniuk O.O. ANALYSIS AS AN IMPORTANT ELEMENT OF ENTERPRISE MANAGEMENT..... 185</p>
	<p>Pyrogov D.A. STATISTICAL ANALYSIS OF UKRAINE’S REGIONS SOCIO-ECONOMIC STATE IN THE CONTEXT OF CLUSTER POTENTIAL..... 190</p>
	<p><u>Information technology and economic security</u></p> <p>Granaturov V.M., Korablinova I.A. INFORMATION RISK OF THE ENTERPRISE: TO SOLVE THE QUI PRO QUO PROBLEM IN DEFINING THE CONCEPT..... 199</p>
	<p>Hryhorkiv M.V. MODELING OF DYNAMICS OF TWO-SECTORAL ECONOMY WITH PRIMARY AND SECONDARY UTILIZATION OF POLLUTION 206</p>
	<p>Burlakov O.S., Mushenyk I.M. METHODOLOGICAL BASES FOR EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF INTRODUCTION AND USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT OF ENTERPRISES..... 212</p>
	<p>ABSTRACTS 218</p>
	<p>INFORMATION ABOUT THE AUTHORS..... 261</p>
<p>CONGRATULATIONS ON THE ANNIVERSARY..... 267</p>	

2. "Global innovative index-2016", available at: http://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2016/article_0008.html. (access date June 08, 2017).
3. Potemkina, O.Yu., Kaveshnikov, N.Yu. and Kondrateva, N.B. (2012), *Yevropeyskiy Soyuz v XXI veke: vremya ispytaniy* [European Union in XXI: time of probation], "Ves Mir", Moscow, Russia, 656 p.
4. Palchuk, M.I. (2016), "Development of human resources – main factor of countries potential", *Nauka, tekhnika i obrazovaniye*, no. 12 (30), pp. 101-104.
5. "Ukraine has risen to 8 positions in the Global Innovation Index", available at: <http://news.finance.ua/ua/news/-/382596/ukrayina-pidnyalasya-na-8-pozytsij-u-globalnomu-indeksi-innovatsij> (access date June 05, 2017).
6. "Europe 2020 – Europe's growth strategy", Official site of the European Union, available at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>. (access date June 03, 2017).
7. Nyzhnyk, V.M. and Kharun, O.A. (2011), *Mekhanizm motyvatsii vysokoproduktyvnoi pratsi personalu pidpriemstv* [Motivation mechanism of highly productive work of personnel of the enterprises], KHNU, Khmelnytskyi, Ukraine, 210 p.
8. Romaniuk, M.D. (2015), "Social aspects of the region's development in the context of the economic crisis", *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zbirnyk naukovykh prats*, no. 1(56), pp. 254–259.

УДК 336.22:352

Письменний В.В.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільський національний економічний університет

СИСТЕМА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ

Pysmennyi V.V.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., assistant professor at the
department of finance named after S.I. Yuriy
Ternopil National Economic University

LOCAL TAX SYSTEM OF UKRAINE: THE CURRENT STATE AND WAYS OF REFORMING

Постановка проблеми. Близько двадцяти років потрібно було Україні, аби реформувати систему місцевого оподаткування. До того часу через велике різноманіття місцевих податків і зборів з різною базою оподаткування, що призводило до організації складного й економічно невиправданого механізму їх справляння, вона вважалася неефективною. Натомість питома вага цих платежів у дохідній частині місцевих бюджетів була настільки малою, що не давала змогу забезпечити території достатніми фінансовими ресурсами. Недоцільність окремих місцевих податків і зборів проявлялася в надмірних витратах податкового апарату держави та відсутності важелів впливу на забезпечення самостійності місцевого самоврядування.

Зрештою, низький рівень фінансового забезпечення місцевого самоврядування досягнув критичного стану в 2009 р. й потребував здійснення адекватних заходів з боку законодавчої та виконавчої гілок влади. Безперечно, тут необхідно врахувати безпрецедентні наслідки економічної кризи та політичні виклики, які зачепили чимало сфер суспільного життя й не оминули найнижчих ланок бюджетної системи. Фундаментальну причину потрібно шукати в незадовільному управлінні місцевими фінансами, оскільки незначний обсяг доходів місцевих бюджетів та їх формування за рахунок міжбюджетних трансфертів – проблеми, які притаманні нашій державі ще з перших років незалежності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних бібліографічних джерел, в яких розглядалася проблематика місцевого оподаткування, можна відзначити публікації З.С. Варналія [1], Т.І. Єфименко [2], В.В. Зайчикової [3], О.П. Кириленко [4], В.І. Кравченка [5], А.І. Крисоватого [6], В.М. Мельника [7], П.В. Мельника [1], А.М. Соколовської [8], Л.Л. Тарангул [1] й інших. Їхні доробки мають глибокий, але неспеціалізований характер, вони не відображають ролі місцевих податків і зборів у фінансовому забезпеченні місцевого самоврядування. Основні акценти вчені роблять на

тому, що ці платежі є додатковим джерелом доходів місцевих бюджетів й не мають реальних перспектив зміни такого статусу.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення сучасного стану системи місцевого оподаткування в Україні та вироблення науково-теоретичних підходів до її реформування в умовах суспільно-політичних й економічних перетворень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Даючи загальну характеристику вітчизняній системі місцевого оподаткування, необхідно визнати, що місцеві податки і збори тільки сьогодні стають економічною основою наповнення місцевих бюджетів (рис. 1). За період до 2010 р. їх питома вага не перевищувала 1,2%, а в податкових надходженнях – 0,5%. Основними ж джерелами доходів були податок на доходи фізичних осіб (відповідно 75,5% і 32,0%) та низка інших загальнодержавних платежів (19,7% і 8,4%). Зазначені цифри підтверджують критичний стан фінансового забезпечення місцевого самоврядування в Україні, що негативно позначився на виконанні конституційно закріплених за ними функцій.

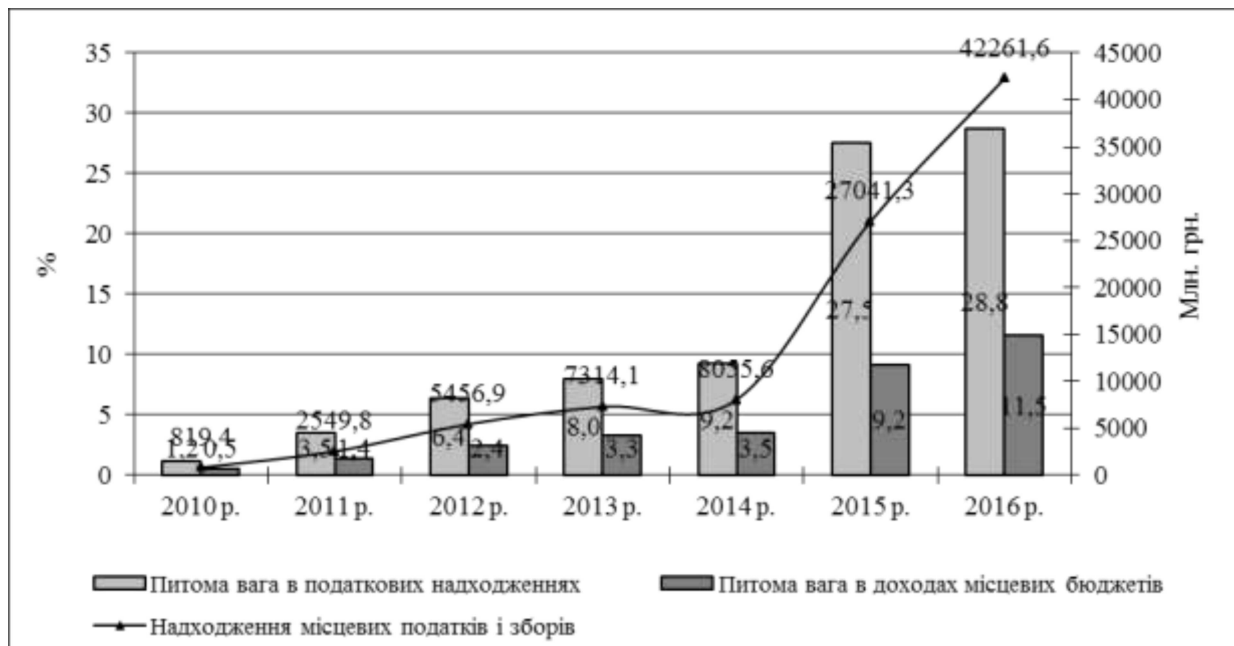

Рис. 1. Надходження місцевих податків та зборів, їх питома вага в податкових надходженнях і доходах місцевих бюджетів за 2010–2016 рр.

Джерело: побудовано на основі даних Державної казначейської служби України.

В той же час, характеризуючи роль місцевих податків і зборів в доходах чи податкових надходженнях до місцевих бюджетів, не варто зневажати тим, що вони були, головним чином, міськими податковими платежами. Зокрема, переважна більшість коштів від їх загальної суми надходила до бюджетів великих міст (наприклад, Дніпра, Донецька, Запоріжжя, Києва, Львова, Одеси, Харкова та інших), значно перевищуючи середній показник по Україні. Аналогічно за окремими сільськими й селищними населеними пунктами через відмінності економічних умов, нерівномірний географічний розподіл об'єктів оподаткування надходження місцевих податків і зборів були малими.

З прийняттям Податкового кодексу України склад місцевих податків і зборів кількісно зменшився. Зокрема, з чотирнадцяти, а враховуючи впроваджені на час експерименту збір на розвиток рекреаційного комплексу в Автономній Республіці Крим і збір на розвиток пасажирського електротранспорту в Автономній Республіці Крим, – шістнадцяти платежів, залишилося тільки шість: податок на майно (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок та плата за землю), єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів і туристичний збір, справляння яких повинно було залучити додаткові фінансові ресурси органам місцевого самоврядування.

Збільшення надходження до місцевих бюджетів місцевих податків і зборів у три рази з 819,4 млн грн у 2010 р. до 2549,8 млн грн в 2011 р. було продиктоване впровадженням у систему місцевого оподаткування єдиного податку. Зважаючи на зміну механізму справляння, в порівнянні з попереднім періодом, тенденція його надходження ще більше виросла. Зокрема за рахунок збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збору за місця для паркування транспортних засобів і туристичного збору в сукупності було мобілізовано 516,2 млн грн (майже в три рази менше, ніж

єдиного податку), що свідчить про збитковість, неефективність, недоцільність та складність їх адміністрування.

Довгий період часу єдиний податок хоча й надходив до місцевих бюджетів, проте відносився до загальнодержавних платежів. Це основний підприємницький податок, який сплачують суб'єкти господарської діяльності, що перебувають на спрощеній системі оподаткування (впроваджена наприкінці 1990-их рр. Указом Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 28.06.1999 № 727/98, як спеціальний податковий режим для зниження податкового навантаження і стимулювання підприємницької ініціативи). З того часу єдиний податок поєднував у собі не тільки роль бюджетоутворюючого джерела, а й регулятора економічних процесів.

Аналізуючи нинішній стан надходження до місцевих бюджетів єдиного податку, можна зробити висновок, що він досі залишається дієвим засобом формування фінансової бази на місцях (у 2016 р. це 17,2 млрд грн, що становить 11,7% податкових надходжень, або 4,7% доходів місцевих бюджетів). Натомість його переваги для суб'єктів господарської діяльності – легкість нарахування, спрощене ведення обліку, відносна простота заповнення та подання податкової звітності, звільнення від сплати низки інших податків, можливість бути платником ПДВ за власним бажанням. Попри це, для органів місцевого самоврядування цей платіж став інструментом економічного зростання.

Здавалося, що зміна механізму справляння єдиного податку разом зі зростанням соціальних стандартів і гарантій держави мала б негативно відобразитися на стані його надходження до місцевих бюджетів у 2017 р. Контраверсійні ініціативи уряду щодо посилення контролю у сфері господарської діяльності, неефективність дозвільної системи та системи ліцензування не вплинули на збільшення в Україні на 34,9 тис. суб'єктів господарської діяльності – платників єдиного податку. Парадоксально виглядає ситуація, коли у січні-березні 2017 р. надходження цього платежу до місцевих бюджетів сягнули 5576,9 млн грн, що можна порівняти з річним показником у 2015 р., або 29,8% від запланованого у 2017 р.

Нові положення Податкового кодексу України в частині механізму справляння єдиного податку дозволили тільки врегулювати процедурні питання оподаткування. Відсутність реформ, перш за все економічних, які сприяли б покращенню бізнес-середовища, не дають можливість використати увесь потенціал цього платежу. Це можна виправдати негативними наслідками нинішньої суспільно-політичної ситуації в Україні, яка зачепила чи не усі галузі економіки й, відповідно, систему місцевого оподаткування. Тим часом, сучасний стан місцевих бюджетів потребує нових підходів до впровадження функціональних механізмів місцевих податків і зборів, які до 2015 р. не були задіяні в іншому платежі.

Планувалося, що змінити "патову" ситуацію в частині зміцнення фінансового забезпечення місцевого самоврядування можна було шляхом впровадження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. За кордоном такі аналоги формують значну питому вагу доходів місцевих бюджетів, адже нерухомість є унікальним об'єктом оподаткування, що здатна забезпечити стабільний і прогнозований дохід. Втім його перекладання у сферу місцевих фінансів не призвело бюджетної забезпеченості територій. Незважаючи на це, в нашій державі податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, частково виправдав покладені сподівання (надходження у 2016 р. становили 1418,9 млн грн, що майже вдвічі більше 2015 р.).

У 2015 р. із внесенням змін до Податкового кодексу України оподаткування нерухомості стало частиною підсистеми майнового оподаткування. З того часу податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (крім об'єктів житлової нерухомості юридичних та фізичних осіб, його почали справляти з їх нежитлової нерухомості), разом із земельним і транспортним податками лінгвістично об'єдналися в майновий податок. Останні два платежі є обов'язковими для впровадження місцевими радами за умови наявності об'єктів оподаткування. Вважаємо, що ці новації мали позитивно відобразитися на фінансовому забезпеченні місцевого самоврядування, зокрема селищ і сіл.

Адже потенціал, закладений у механізмі майнового податку надзвичайно великий: близько 60% – питома вага в місцевих податках і зборах та 20% – у податкових надходженнях до місцевих бюджетів. При цьому в 2016 р., порівняно з 2015 р., абсолютні показники виросли на 8978,2 млрд грн, або наполовину (чи не найбільше це стосується земельного податку з юридичних осіб – на 3505,2 млн грн, або майже вдвічі). Видається дивним те, що така динаміка відбулася на фоні погіршення економічного становища в нашій державі (знецінення національної грошової одиниці, зростання цін на товари і послуги тощо), що сильно вдарило по доходах та витратах юридичних осіб, а фактично багатьох з них підвело до межі банкрутства.

Подальший аналіз потребує ще раз звернутися до питання питокої ваги місцевих податків і зборів в доходах та податкових надходженнях до місцевих бюджетів (рис. 1). На думку вітчизняних науковців, це найбільш універсальний показник рівня самостійності місцевих бюджетів від доходної бази центральних органів влади [9, с. 201]. Зокрема, їх питома вага у доходах бюджетів коливалася в межах від 1,4% у 2011 р. до 11,5% у 2016 р., а в податкових надходженнях – 3,5–28,8%. Якщо врахувати, що до 2010 р. вони становили близько 1%, зазначені цифри вказують про збільшення

впливу місцевих податків і зборів на регіональний розвиток, вирішення проблем фінансового забезпечення місцевого самоврядування.

Розбіжності у масштабах збираності місцевих податків і зборів в розрізі видів бюджетів у 2011–2016 рр. можуть виникати внаслідок дії об'єктивних і суб'єктивних факторів. До перших можна віднести: відхилення економічного розвитку; нерівномірність розподілу податкової бази; особливості природнокліматичних умов; відмінності у демографічній ситуації. Вплив суб'єктивних чинників полягає в тому, що місцева влада й апарат фіскальної служби можуть докладати неоднакових зусиль щодо стягнення місцевих податків та зборів. На практиці це проявляється у пом'якшенні бюджетних обмежень, зростанні податкової недоїмки, наданні різного роду податкових преференцій тощо.

Аналогічно за окремими адміністративно-територіальними одиницями, в результаті відмінностей економічних умов, нерівномірності географічного розподілу об'єктів оподаткування та інших факторів у досліджуваній період спостерігалася гранична строкатість значень показників надходження до місцевих бюджетів місцевих податків та зборів. З часу прийняття Податкового кодексу України їх питома вага в дохідній частині абсолютної більшості селищних та сільських бюджетів не змінилася й не досягала навіть 1% у зв'язку з відсутністю надходження тих місцевих податків і зборів, які обов'язкові для впровадження місцевими радами (це єдиний податок та податок на майно в частині транспортного податку і плати за землю).

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, за результатами проведеного аналізу справляння місцевих податків і зборів необхідно виокремити єдиний податок та податок на майно, як найперспективніші платежі на місцевому рівні. Але можливості використовуються ще не повною мірою. Зважаючи на незначні обсяги надходження збору за місця для паркування транспортних засобів і туристичного збору, їх справляння є економічно невиправданими й недоцільними, особливо у сільській місцевості. Поміж цим, якими були б незначними фінансові результати за окремими платежами, в загальній сукупності вони дають таку суму, якою місцевим бюджетам не варто зневажати.

Податкові реформи в 2010 і 2015 рр. спрацювали, однак на цьому не варто зупинятися. Не дивлячись на те, що рівень власних податкових надходжень зріс, місцевій владі поки що не вдалося позбутися трансфертної залежності місцевих бюджетів з боку держави. Наступним кроком має стати екологізація вітчизняної системи місцевого оподаткування, що передбачає переведення до складу місцевих низки платежів (від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, від скидів забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти, від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах), зміна елементів їх оподаткування й адаптація до нових умов.

За прикладом зарубіжного досвіду екологічний податок може стати для України надійним інструментом забезпечення охорони довкілля та стабільним джерелом формування доходів місцевих бюджетів. Свого часу урядом вже були зроблені законодавчі ініціативи щодо впровадження цього платежу, як компенсації витрат органів місцевого самоврядування, пов'язаних з ліквідацією наслідків забруднення навколишнього природного середовища. Зрештою, можна "екологізувати" й транспортний податок, в основу якого сьогодні закладено тільки фіскальну функцію. Такі зміни дають змогу зменшити негативний вплив на навколишнє природне середовище та заохотити до економного споживання палива.

Загалом же, система місцевого оподаткування в нашій державі потребує вдосконалення відповідно до загальноприйнятих принципів, вироблених у Європейській хартії місцевого самоврядування. Вирішення означених проблем можна здійснити шляхом структурного реформування системи місцевого оподаткування. У цьому контексті показовий приклад багатьох розвинутих країн світу, де муніципальні утворення, що опираються на власні податкові надходження, є стабілізатором суспільно-політичного та економічного життя в державі. Тому прості в справлянні й економічно ефективні місцеві податки і збори – найбільш прагматичний крок на шляху до матеріалізації конституційних гарантій самостійності місцевого самоврядування.

Література

1. Податкова політика України: стан, проблеми, перспективи : моногр. / [П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій та ін.]; за ред. З.С. Варналія – К. : Знання України, 2008. – 675 с.
2. Єфименко Т.І. Податки в інституційній системі сучасної економіки / Т.І. Єфименко; НАН України, Ін-т економіки та прогноз. – К., 2011. – 687 с.
3. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн : моногр. / В.В. Зайчикова. – К. : НДФІ, 2007. – 299 с.
4. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій: моногр. / За ред. О.П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, "Економічна думка", 2008. – 376 с.
5. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. / В.І. Кравченко. – К. : Т-во "Знання", КОО, 1999. – 487 с.

6. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку: моногр.; за наук. ред. д.е.н., проф. А.І. Крисоватого; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 459 с.
7. Мельник В.М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу : моногр. / В.М. Мельник. – К. : Комп'ютерпрес, 2006. – 277 с.
8. Соколовська А.М. Податкова система України: теорія та практика становлення : моногр. / А.М. Соколовська; Наук.-дослід. фін. ін-т при М-ві фінансів України. – К., 2001. – 371 с.
9. Лаврів М.Б. Місцеві податки і збори як атрибут фінансової автономії органів місцевого самоврядування / М.Б. Лаврів // Регіональна економіка. – 2003. – № 3. – С. 197–207.

References

1. Melnyk, P.V., Taranhul, L.L. and Varnalii, Z.S. (2008), *Podatkova polityka Ukrainy: stan, problemy, perspektyvy* [Tax policy in Ukraine: state, problems and prospects], Znannia Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
2. Yefymenko, T.I. (2011), *Podatky v instytutsiinii systemi suchasnoi ekonomiky* [Taxes in institutional system of modern economy], NAN Ukrainy, In-t ekonomiky ta prohnoz., Kyiv, Ukraine.
3. Zaichykova, V.V. (2007), *Mistsevi finansy Ukrainy ta yevropeiskykh krain* [Local finance of Ukraine and European countries], NDFI, Kyiv, Ukraine.
4. Kyrylenko, O.P. (2008), *Modernizatsiia mistsevykh finansiv Ukrainy v umovakh ekonomichnykh i sotsialnykh transformatsii* [Modernization of local finance of Ukraine in conditions of economic and social transformations], TNEU, "Ekonomichna dumka", Ternopil, Ukraine.
5. Kravchenko, V.I. (2009), *Mistsevi finansy Ukrainy* [Local finance of Ukraine], T-vo "Znannia", KOO, Kyiv, Ukraine.
6. Krysovatyi, A.I. (2015), *Suchasna paradyhma fiskalnoi polityky Ukrainy v umovakh formuvannia suspilstva staloho rozvytku* [The modern paradigm of fiscal policy of Ukraine in the context of sustainable development of society], TNEU, Ternopil, Ukraine.
7. Melnyk, V.M. (2006), *Opodatkuvannia: naukove obhruntuvannia ta orhanizatsiia protsesu* [Taxation: scientific substantiation and organization process], Kompiuterpres, Kyiv, Ukraine.
8. Sokolovska, A.M. (2001), *Podatkova systema Ukrainy: teoriia ta praktyka stanovlennia* [The tax system of Ukraine: theory and practice of formation], Nauk.-doslid. fin. in-t pry M-vi finansiv Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
9. Lavriv, M.B. (2003), "Local taxes and fees as an attribute of financial autonomy of local government", *Rehionalna ekonomika*, no. 3, pp. 197–207.

Рецензент: д.е.н., професор Тернопільського національного економічного університету В.Г. Дем'янишин